

Före och efter allmän kurs på folkhögskola i Skåne

Sammanfattning

Skånes 18 folkhögskolor är en resurs för regional utveckling. Genom en friare pedagogik kan folkhögskolor fånga upp personer med kort eller ingen studiebakgrund - något som är särskilt angeläget för Skåne eftersom regionen har en stor utmaning i utanförskap och arbetslöshet. Genom att arbeta med gruppen som inte avslutat sina gymnasiestudier och genom ett stort antal eftergymnasiala kurser deltar folkhögskolorna i det regionala utvecklingsarbetet för en ökad sysselsättning och en mer effektiv kompetensförsörjning i länet.

Denna studie följer upp arbetsmarknads- och studiedeltagandet för ett urval deltagare som har gått allmän kurs på gymnasial nivå på en folkhögskola i Skåne och uppnått grundläggande behörighet till högskolestudier. Studien jämför deltagarnas status tre år innan respektive tre år efter behörighet. Allmän kurs är en del av folkhögskolans verksamhet och folkbildningsuppdrag. Folkhögskolan har också omfattande verksamhet i form av särskilda kurser med inriktningar inom exempelvis musik, bild, form, scenisk konst och olika yrkesutbildningar. Denna studie avgränsar sig dock till deltagare på allmän kurs och utgår därmed specifikt från ett av folkbildningens fyra syften: att utjämna utbildningsklyftorna. Staten har definierat fyra syften med folkbildning: stärka och utveckla demokratin; möjliggöra för människor att påverka sin livssituation; utjämna utbildningsklyftorna; samt öka delaktigheten i kulturlivet (SFS 2015: 218).

Studiens resultat är:

Allmän kurs på folkhögskola fångar en målgrupp som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Folkhögskolan är en egen utbildningsform som för många individer erbjuder ett alternativ till det övriga utbildningssystemet. Dess möjligheter att anpassa undervisningen till deltagarnas förutsättningar gör att de kan fånga upp personer med kort eller ingen studiebakgrund. 33 procent av deltagarna i allmän kurs har någon funktionsnedsättning och allt fler är utrikes födda.

Att läsa in gymnasiet på en folkhögskola är positivt för deltagarnas framtida studie- och arbetsmarknadsdeltagande. Tre år efter folkhögskola är fler i arbete än före folkhögskolestudierna, färre är i en situation av att varken arbeta eller studera och färre får sin försörjning från stöd som ekonomiskt bistånd eller a-kassa.

Åren innan avslutade studier på allmän kurs ligger andelen som förvärvsarbetar på mellan 35-40 procent. Efter studierna ökar deltagandet på arbetsmarknaden snabbt. Efter tre år är andelen med förvärvsarbete och egen försörjning cirka 50 procent och efter fem år cirka 65 procent. Vidare reduceras andelen som varken arbetar eller studerar med cirka 15 procentenheter, från 35 till 20 procent. Dessa resultat är väntade eftersom personer som saknar en gymnasial utbildning generellt möter svårigheter på arbetsmarknaden. Det finns inga väsentliga skillnader mellan kvinnor och män avseende förändringen i arbetsmarknadsstatus. Jämförs inrikes och utrikes födda framkommer däremot skillnader värda att uppmärksamma. Främst ser vi att utrikes födda har en svagare arbetsmarknadskoppling före folkhögskola men att dessa skillnader utjämnas efter att behörighet har uppnåtts.

Hälften av deltagarna fortsätter att studera vidare efter en grundläggande behörighet.

Vanligaste är en högskoleutbildning dit drygt 30 procent av populationen söker sig året efter folkhögskola.

Innehåll

Inledning	4
Arbetsmarknadsdeltagande före och efter allmän kurs på folkhögskola	7
Studiedeltagande efter grundläggande behörighet	12
Referenser	13

Före och efter allmän kurs på folkhögskola i Skåne

Kontakt

henrik.g.bengtsson@skane.se

<https://utveckling.skane.se/>

Inledning

En gymnasieutbildning har stor betydelse för möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden eller studera vidare. Eftersom inte alla påbörjar eller fullföljer gymnasiestudier spelar vuxenutbildningen en kompensatorisk roll i att stärka likvärdigheten i utbildningssystemet. Folkhögskolan är en del av vuxenutbildningen och även en egen utbildningsform (SCB 2019). Där ges möjlighet att läsa in en gymnasiekompetens vid så kallad allmän kurs. Denna studie följer upp arbetsmarknads- och studiedeltagandet för ett urval av deltagare som läst allmän kurs på folkhögskola i Skåne och tagit en grundläggande behörighet till högskolestudier. Studiens frågeställningar är:

- Hur skiljer sig arbetsmarknadsdeltagandet före och efter grundläggande behörighet för högskolestudier?
- Hur ser övergångarna ut till andra studieformer efter en grundläggande behörighet för högskolestudier?

Studien ramas in genom att nedan beskriva folkhögskolans roller i regional utveckling liksom dess omfattande verksamhet i Skåne. Även den statistik som ligger till grund för studien kommenteras.

Folkhögskola och regional utveckling

Folkbildningen har en lång tradition i Sverige. Det är en del av det svenska civilsamhället med en historisk koppling till landets folkrörelser och demokratins uppbyggnad. Redan 1868 grundades de två första skånska folkhögskolorna i Önnestad och Hvilan med syftet att stärka medborglig bildning i bondeklasserna. Statsbidrag till folkhögskolor infördes redan 1872 (SOU (2013/14:172)). Idag finansieras folkhögskolorna av det statliga folkbildningsanslaget som fördelas av Folkbildningsrådet. Därtill kommer bidrag från regionerna. Region Skånes bidrag 2018 uppgick till 43 miljoner kronor till skolor i länet samt nio miljoner kronor till skolor utanför länet för deltagare folkbokförda i Skåne. Det statliga grundbidraget till skånska folkhögskolor uppgick samma år till 316 miljoner kronor (Folkbildningsrådets årsredovisning 2018).

Folkhögskolan är en resurs för regional utveckling. Länets 18 folkhögskolor erbjuder en väg till studier eller arbete och är ett alternativ till det övriga utbildningssystemet. Genom en friare pedagogik, med möjligheter att i hög utsträckning anpassa undervisningen till deltagarnas förutsättningar, kan personer med kort eller ingen studiebakgrund fångas upp. Skåne har idag lägst andel förvärvsarbetande i riket. I den kontexten kan folkhögskolorna bidra till ökad sysselsättning i Skåne och stärka regionens långsiktiga kompetensförsörjning.

”Överenskommelse mellan folkbildningen i Skåne och Region Skåne” är en plattform där parterna gemensamt tar sig an Skånes utmaningar utifrån syftena med folkbildningen och prioriteringarna inom den regionala utvecklingsstrategin *Det Öppna Skåne 2030*. Överenskommelsen pekar ut sju tematiska samarbetsområden – demokrati, integration, mångfald, kompetensförsörjning och arbetsmarknad, kultur, miljö och folkhälsa (Överenskommelse mellan folkbildning och Region Skåne 2017).

Folkhögskolans verksamhet

Under 2018 deltog 16 000 personer i en lång rad olika kurser på Skånes 18 folkhögskolor (SCB:s statistikdatabas). Folkhögskolan har två dominerande kursformer. Allmän kurs som ger motsvande grundskole- och gymnasiekompetens och särskild kurs i huvudsak på eftergymnasial nivå. De särskilda kurserna utgörs av ett brett utbud av estetiska utbildningar och

yrkesutbildningar. Vid sidan av dessa kurser har dessutom elva av Skånes folkhögskolor Skolinspektionens tillstånd att bedriva svenska för invandrare (SFI). Våren 2017 uppgick antalet deltagare i SFI på Skånes folkhögskolor till 4 800 (Folkbildningsrådet 2019). Till det kommer en uppdragsverksamhet med Arbetsförmedlingen för arbetslösa eller deltagare i etableringsplanen för nyanlända. Folkhögskolan bedriver också kortkurser tillsammans med föreningar, sommarkurser och kulturprogram öppet för alla på kvällar och helger.

Tabell 1: Antal deltagare på folkhögskolorna i Skåne 2018

Kurstyp	Antal deltagare
Allmän kurs, 15 dagar eller längre	4 542
Särskild kurs, 15 dagar eller längre	4 958
Kort kurs, mindre än 15 dagar	3 072
Studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF)	1 421
Etableringskurs för nyanlända	1 532

Deltagargruppernas sammansättning på allmän kurs på folkhögskola har förändrats det senaste decenniet. Nationellt är den mest markanta förändringen en ökad andel utrikes födda; från runt 20 procent 2005 både bland kvinnor och män till 32 procent för kvinnor och 37 procent för män 2016. Andra förändringar är att en allt större andel av deltagarna kommer från Stockholm, Göteborg eller Malmö samt att färre har en gymnasial utbildning sedan tidigare (Westerlund 2018). För folkhögskolorna i Skåne finns ett likadant mönster med en allt större andel utrikes födda.

I denna studie är fokus de deltagare som läst allmän kurs och tagit en grundläggande behörighet till högskolan på en folkhögskola i Skåne. Men folkhögskolan har ett bredare bildningsuppdrag än att enbart ge behörighet till högskolan. Utöver de särskilda kurserna där högskolebehörighet inte är aktuellt möter folkhögskolan stora grupper av deltagare som inte har förutsättningar eller ambitionen att efter sin folkhögskoletid studera vidare på högskolan. Det gäller inte minst gruppen med funktionsnedsättning som utgör en tredjedel av antalet deltagare på allmän kurs (Folkbildningsrådet 2018). Folkhögskolan har visat sig vara särskilt väl anpassad för grupper som har haft svårt att hitta sin väg i andra utbildningar och som genom folkhögskolan fått en ny start till vidare studier. För dessa kan folkhögskolan vara ett steg i ett livslångt lärande där de bygger tillit till sin egen förmåga att utvecklas, inte ett sätt att omedelbart nå behörighet till högskolan.

Detta vidare uppdrag understryks också i statens mål och syfte med stödet till folkhögskolan. Där anges utjämnade utbildningsklyftor som ett av fyra syften. Dessutom ska folkhögskolan stärka demokratin, skapa engagemang för att vilja påverka samhället och bredda intresset och delaktigheten i kulturlivet.

Denna studies avgränsning och fokus ger därmed inte en grund för att bedöma de samlade effekterna av Skånes folkhögskolors hela verksamhet.

Kommentarer till statistiken bakom studien

Denna studie följer ett urval av deltagare som läst allmän kurs på gymnasial nivå mellan 2008-2014 vid en skånsk folkhögskola och tagit en grundläggande behörighet för högskolestudier. Studien baseras på longitudinell mikrodata från Statistiska centralbyrån (SCB) där data om arbetsmarknads- och studieutfall och folkhögskoledeltagande har samkörts på individnivå.

Urvalet utgörs av 2 117 individer som gått allmän kurs på en folkhögskola i Skåne och har en inrapporterad behörighet för högskolestudier därifrån under perioden 2008-2014. Det är ingen totalundersökning. Det är fler som under tidsperioden har uppnått behörighet, men inrapporteringen till SCB är inte heltäckande eftersom det inte fanns krav från Folkbildningsrådet på att rapportera statistik på individnivå. De 2 117 individerna är därför att betrakta som ett omfattande slumpmässigt urval. Bedömningen är att urvalet är tillräckligt för att studien också kan uttala sig generellt om deltagarnas framtida arbetsmarknads- och studiedeltagande.

Urvalet som studien baseras på utgörs av något fler kvinnor än män och 23 procent är utrikes födda. Medelåldern för när grundläggande behörighet uppnås är 25 år. 67 procent saknar slutbetyg från gymnasiet när de går in folkhögskolestudier. Bland de utrikes födda är kvinnor något överrepresenterade.

Tabell 2: Studiens urval, ålder avses när grundläggande behörighet till högskolestudier uppnåddes

	Kvinnor	Män	Total
Samtliga	1 195	922	2 117
<i>Ålder</i>			
Under 22 år	317	203	520
Över 22 år	885	724	1609
<i>Födelseland</i>			
Inrikes födda	864	713	1 577
Utrikes födda	302	162	464
<i>Slutbetyg från gymnasiet</i>			
Nej	772	586	1 358
Ja	393	287	680

Arbetsmarknadsdeltagande före och efter allmän kurs på folkhögskola

Detta kapitel tittar på hur arbetsmarknadsdeltagandet förändras efter att deltagarna tagit en grundläggande behörighet till högskolestudier på en skånsk folkhögskola. Förändringen mäts genom andelen förvärvsarbetande samt andelen som varken arbetar eller studerar. Först jämförs utfall tre år innan grundläggande behörighet med tre år efter. Därefter tittar vi på urvalet av deltagare i ett längre tidsperspektiv. Som avslutning beskrivs förändringar i huvudsaklig inkomstkälla.

Resultatet visar att en grundläggande behörighet för högskolestudier på en folkhögskola spelar en betydande roll för deltagarnas framtida arbetsmarknadskoppling. Tre år efter folkhögskola är fler i arbete än före folkhögskolestudierna. Vidare är färre i en situation av att varken arbeta eller studera och det är ovanligare att de får sin försörjning från stöd som ekonomiskt bistånd, a-kassa, sjukersättning eller förtidspension.

Utfallen är väntade. Att inte ha en gymnasial utbildning innebär allmänt betydande svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. I Skåne är andelen 20-64 åringar i arbete med endast en förgymnasial utbildning 53 procent. Det kan jämföras med 79 procent för de med minst en gymnasial utbildning.

Arbetsmarknadsstatistik hämtas från Statistiska centralbyråns (SCB) registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). I RAMS finns variabeln *syssetsättningsstatus* som anger om en person är förvärvsarbetande eller inte. Den baseras på kontrolluppgifter från Skatteverket och samlas in årligen i november. Även personer som deklarerar för aktiv näringsverksamhet klassas som förvärvsarbetande.

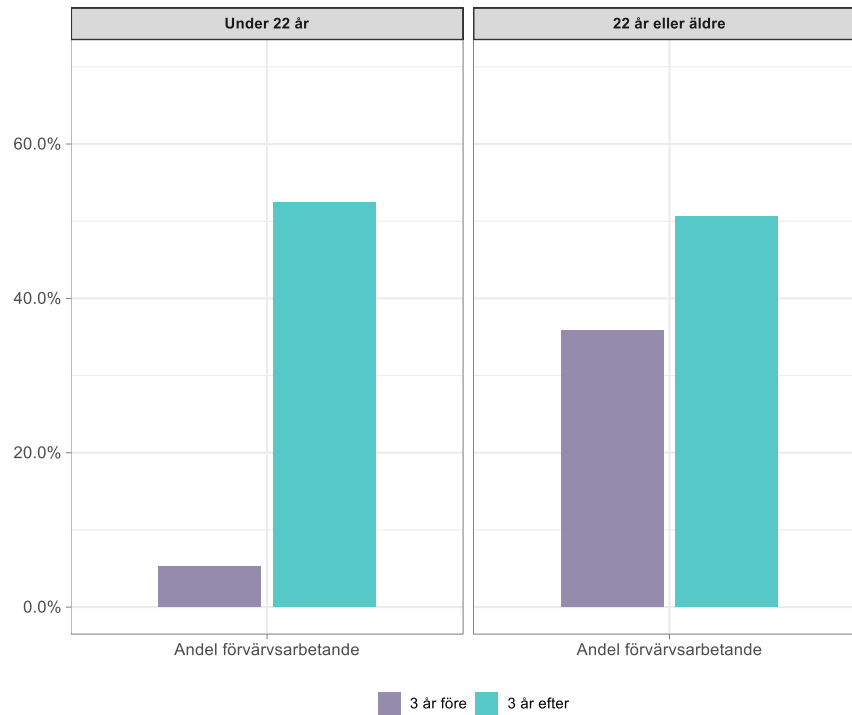
Förvärvsarbetande samt de som varken arbetar eller studerar

Utfallen redovisas för två grupper, de som tar en grundläggande behörighet för högskolestudier vid en skånsk folkhögskola innan de fyllt 22 år samt de som gör detsamma efter 22 års ålder. Motivet till grupperingen är att skilja ut dem som gick i gymnasiet tre år tidigare från resten av populationen.

För den yngre åldersgruppen ligger andelen förvärvsarbetande tre år efter folkhögskola på 52 procent. Merparten av dessa gick på gymnasiet tre år tidigare varför den andelen är liten. I den äldre åldersgruppen är hälften förvärvsarbetande tre år efter folkhögskola. Det är en ökning med 14 procentenheter i jämförelse med tre år innan folkhögskola.

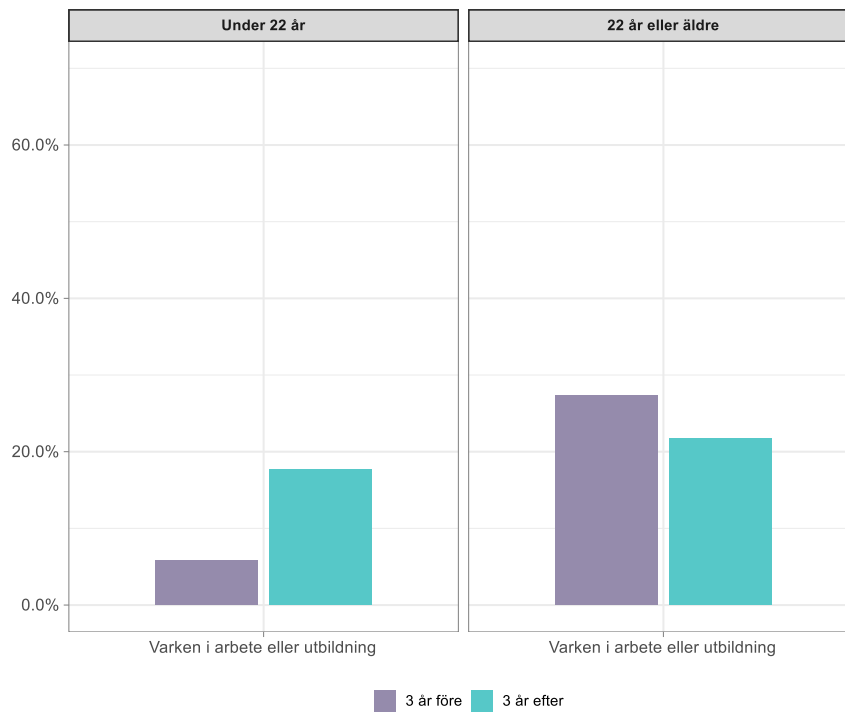
Andelen som varken arbetar eller studerar minskar mellan mättillfällena och landar på strax över 20 procent tre år efter, får både den unga och den äldre gruppen. Att folkhögskolestudier resulterar i en högskolebehörighet är avgörande för goda arbetsmarknadsutfall. Tittar vi bredare än studiens population och inkluderar de som läser allmän kurs utan att uppnå grundläggande behörighet för högskolestudier, samt har avslutat sina studier på folkhögskola, ser vi att dessa presterar betydligt sämre på arbetsmarknaden tre år efter avslutad utbildning än vad studiens population gör.

Andel förvärvsarbetande före och efter grundläggande behörighet vid skånsk folkhögskola
Avser ålder när behörighet erhållits.
Deltagare 2008-2014.

Källa: SCB

Andel som varken förvärvsarbetar eller är i utbildning före och efter grundläggande behörighet vid skånsk folkhögskola
Avser ålder när behörighet erhållits.
Deltagare 2008-2014.

Källa: SCB

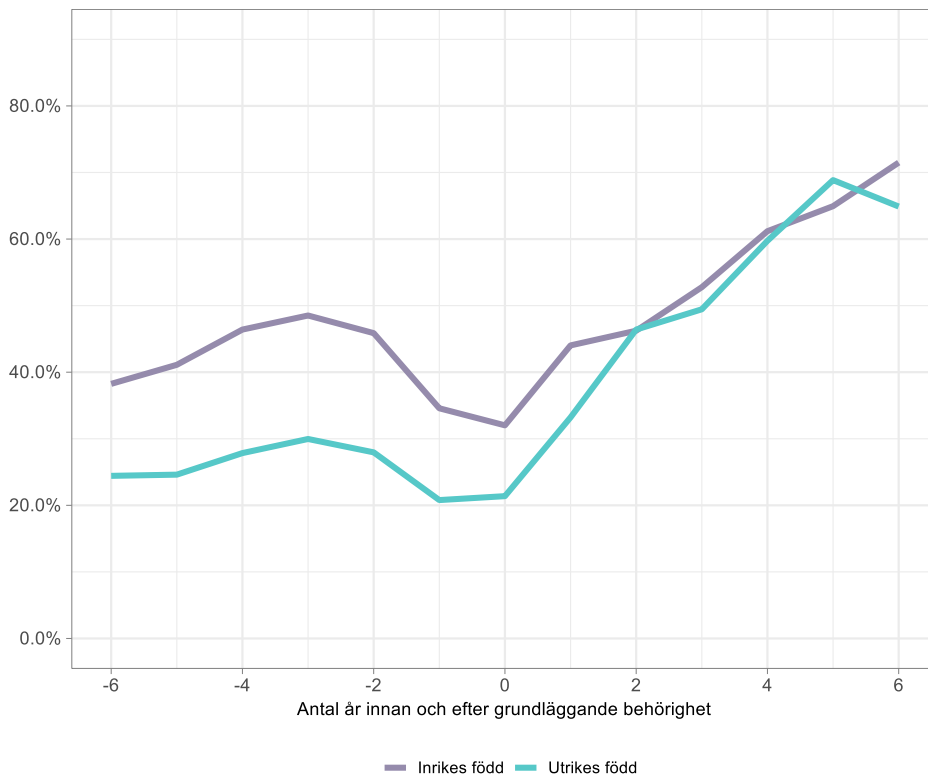

Arbetsmarknadskoppling i ett längre tidsperspektiv

Genom att titta på deltagarnas arbetsmarknadskoppling över en längre tid fördjupas beskrivningen. Figuren nedan följer deltagarna över tolv år. År 0 avser det år deltagarna tog grundläggande behörighet för högskolestudier vid en skånsk folkhögskola.

Tydligt är att folkhögskolan fångar en målgrupp som står långt från arbetsmarknaden. Åren innan folkhögskolestudier är andelen förvärvsarbetande låg. Fem år innan är den för hela populationen 35 procent, och som högst klättrar den till dryga 40 procent tre år innan. Detta ligger i linje med 20-29 åringar generellt utan en gymnasial utbildning, en grupp där cirka 40 procent arbetar i Skåne. För motsvarande åldersgrupp med en gymnasial utbildning är andelen 72 procent. Åren efter grundläggande behörighet ökar deltagandet på arbetsmarknaden snabbt. Sex år efter är andelen förvärvsarbetande 70 procent. Det är ett utfall i samma nivå som nationella studier visar (Westerlund 2018).

Andel förvärvsarbetande före och efter grundläggande behörighet på skånsk folkhögskola
År 0 avser året då grundläggande behörighet erhöles.
Populationen avgränsad till de som var 25 år eller äldre år 0.

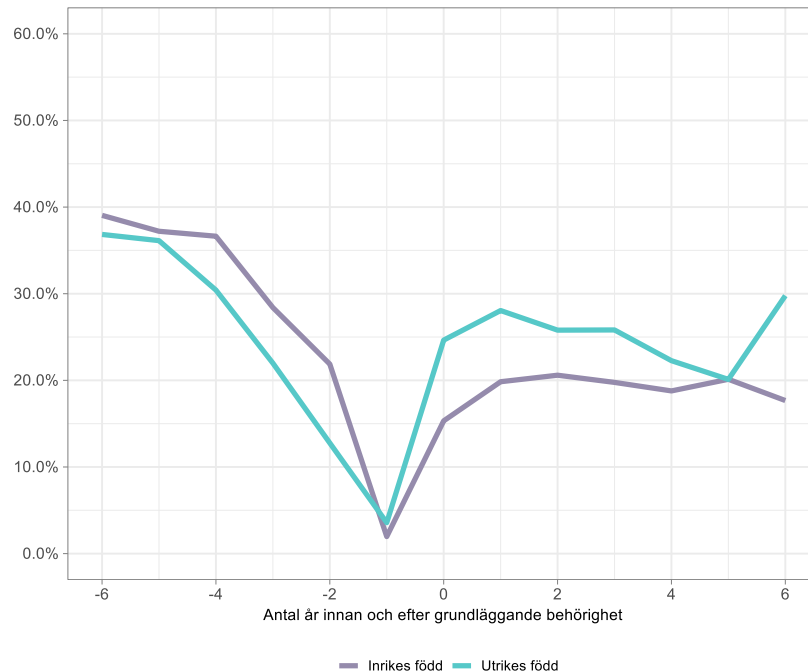
Källa: SCB

Vi ser också en minskning i andelen som varken arbetar eller studerar efter att en grundläggande behörighet till högskolestudier har uppnåtts. Sex till tre år innan grundläggande behörighet ligger andelen som inte arbetar eller studerar på mellan 34 och 38 procent. Det kan jämföras med cirka 13 procent för 20-25 åringar i Sverige generellt. För studiens population efter grundläggande behörighet ligger andelen som varken arbetar eller studerar på ungefär 20 procent, vilket är nästan en halvering av den ursprungliga gruppen.

Det kan konstateras att det finns små skillnader mellan kvinnor och män avseende andel förvärvsarbetande eller andel som varken arbetar eller studerar före respektive efter en grundläggande behörighet för högskolestudier. Jämförs inrikes och utrikes födda framkommer däremot skillnader värda att uppmärksamma - främst att utrikes födda har en svagare

arbetsmarknadskoppling före folkhögskola, men att dessa skillnader utjämnas efter att behörighet har uppnåtts.

Andel som varken arbetar eller studerar före och efter grundläggande behörighet på skånsk folkhögskola
År 0 avser året då grundläggande behörighet erhöles.
Populationen avgränsad till de som var 25 år eller äldre år 0.

Källa: SCB

Huvudsakliga inkomstkälla

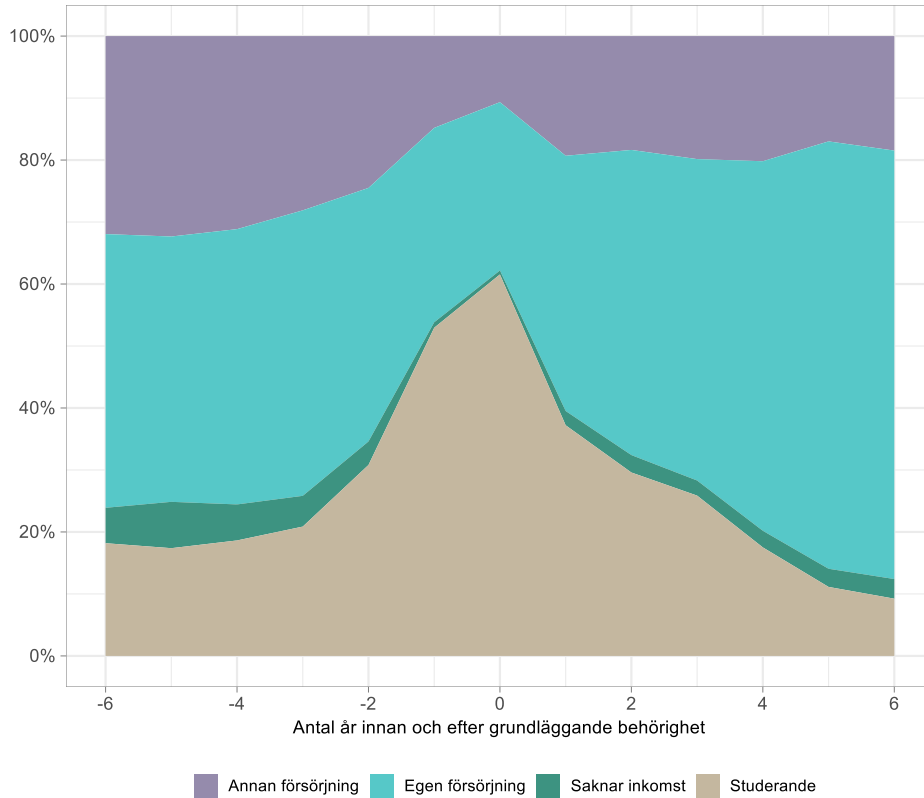
Ett alternativt sätt att studera förändringen i deltagarnas situation före och efter grundläggande behörighet för högskolestudier på folkhögskola är att titta på vad dessa personer får sina inkomster ifrån. Figuren nedan följer deltagarnas huvudsakliga inkomstkälla över tolv år. Tre inkomstkällor redovisas. Egen försörjning betyder att en individs största inkomst under ett helår kommer från förvärvsarbete. Studerande innebär att studiemedel är den mest betydande inkomstkällan medan annan försörjning fångar om en persons största inkomster kommer från ekonomiskt bistånd, arbetslöshet, förtidspension eller sjukersättning. Populationen är avgränsad till de som var 25 år eller äldre när de erhöles grundläggande behörighet.

Andelen med annan försörjning är runt 30 procent sex till tre år innan grundläggande behörighet tas. Anledningen till att den därefter minskar är ett ökat studiedeltagande. Åren efter en avslutad allmän kurs på folkhögskola är andelen med annan försörjning stabil på runt 20 procent av populationen. Relativt få saknar inkomst överhuvudtaget. Under åren efter varierar andelen utan inkomst mellan två och tre procent.

Studiemedel som huvudsakliga inkomstkälla ökar kraftigt tre år innan grundläggande behörighet uppnås, från 20 procent till 60 procent år noll. Därefter viker andelen lika hastigt ned. Efter fem år har tio procent av populationen sin huvudsakliga inkomst från studier. När andelen med studiemedel faller ökar andelen med egen försörjning. Två år efter grundläggande behörighet har andelen egenförsörjda ökat till 50 procent, efter fyra år till 60 procent och efter sex år till 70 procent. Åren innan folkhögskolan varierar andelen för populationen mellan 40 och 46 procent.

Att följa deltagarnas huvudsakliga inkomstkälla över tolv år bekräftar bilden från föregående avsnitt. Efter folkhögskola minskar andelen som får sin försörjning från samhället samtidigt som egenförsörjningen ökar.

Huvudsaklig inkomstkälla före och efter grundläggande behörighet vid skånsk folkhögskola
Populationen avgränsad till de som var 25 år eller äldre år 0.

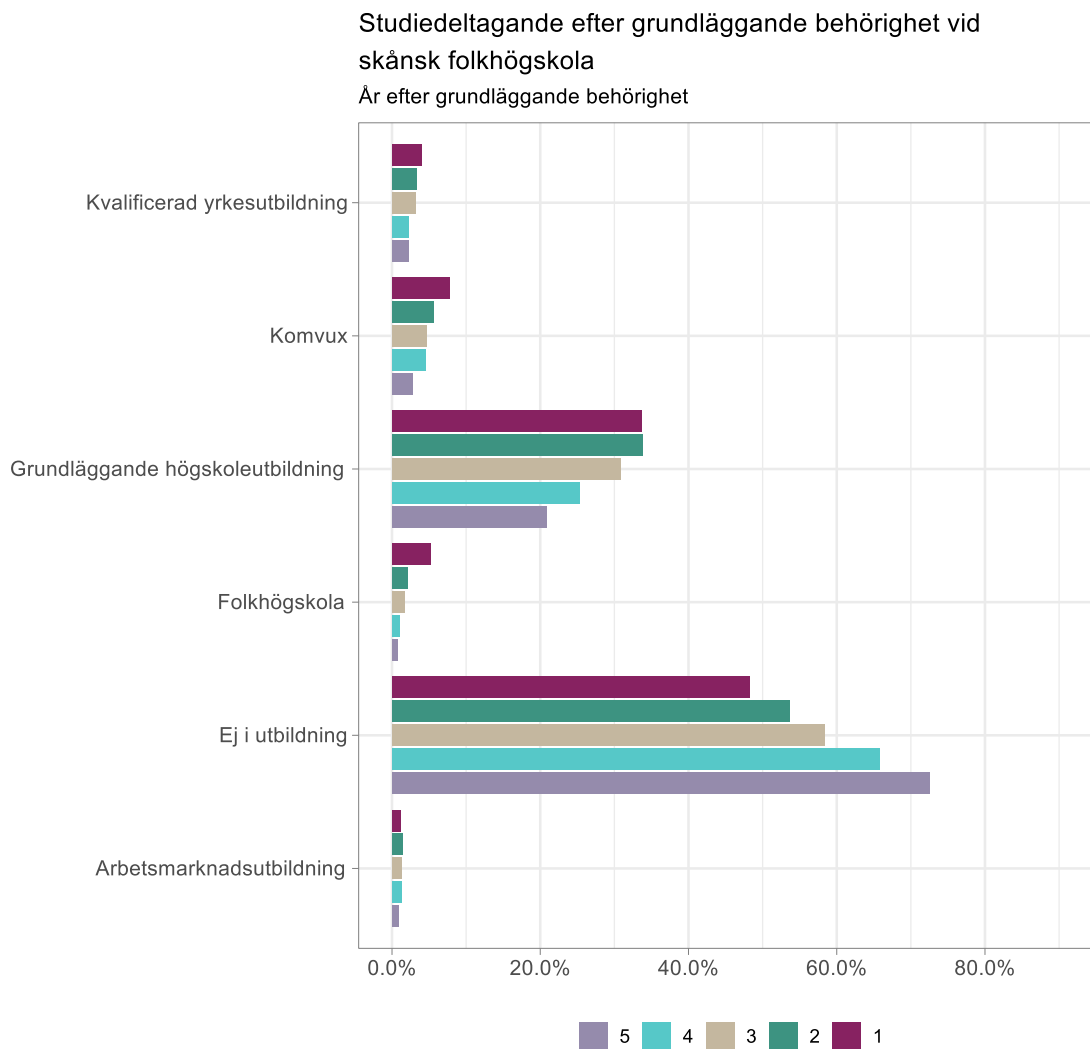
Källa: SCB

Studiedeltagande efter grundläggande behörighet

I många fall är en grundläggande behörighet på en skånsk folkhögskola ett steg mot vidare studier. Men vilka utbildningsformer väljer deltagarna att gå vidare med? Figuren nedan visar studiedeltagandet för de fem efterföljande åren.

Det första året efter folkhögskola är cirka hälften i fortsatta studier. Vanligaste är en grundläggande högskoleutbildning där drygt 30 procent av populationen totalt återfinns. Därefter följer Komvux med knappt tio procent. Att läsa vidare på en folkhögskola eller gå in i någon kvalificerad yrkesutbildning eller arbetsmarknadsutbildning är mer ovanligt.

Vi ser att efter fem år är en av fem i en grundläggande högskoleutbildning. Drygt 70 procent är ej i utbildning. Det finns inga skillnader i mönster mellan kvinnor och män avseende studiedeltagande åren efter en grundläggande behörighet.

Källa: SCB

Referenser

Folkbildningsrådets årsredovisning (2018)

SCB (2019) *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet*

SOU (2013/14:172) *Allas kunskap – Allas bildning*

Westerlund, Olle (2018) *Folkhögskoleutbildning på gymnasial nivå – Arbetsmarknadssituation och övergång till eftergymnasiala studier bland deltagare på allmän kurs inom folkhögskoleutbildning*, Umeå universitet

Överenskommelse mellan folkbildning och Region Skåne (2017)

<https://utveckling.skane.se/publikationer/strategier-och-planer/overenskommelse-mellan-folkbildningen-i-skane-och-region-skane/>

Region Skånes uppdrag är att främja hälsa, hållbarhet och tillväxt i Skåne. Vår uppgift inom regional utveckling är att skapa förutsättningar för att lösa samhällsutmaningar som handlar om jobben, miljön och människors hälsa. Genom att arbeta med de sociala och fysiska faktorer som påverkar såväl tillväxten, klimatet som den enskilda skåningens hälsa, skapar vi en attraktiv och innovativ region. På så sätt gör vi dagligen skillnad för Skåne och skåningarnas framtid.